

- després és un comtat, però de Barcelona;
- més tard esdevé una corona, però d'Aragó.

Si el concepte territorial de Catalunya no planteja un gran problema, la seva designació és variable, i no sempre sota el nom de Catalunya. Després comença la cursa pel primer lloc i s'exerceix la ideologia del rècord per al comerç, la indústria i els equipaments, i veiem la primera via de l'Estat espanyol entre Barcelona i Mataró, etc. Per resumir breument la trajectòria d'un principat, quatre províncies, una capital, memoritzarem unes dates: el 1659, la separació del nord en el Tractat del Pirineus; 1833, la instauració de les províncies; 1988, la celebració del mil·lenari de la independència i la sacralització d'una data.

De cara a l'exterior, negligint les disparitats internes, Catalunya, també està feta d'ideologia. Pot ser porta d'entrada (de la Península), antecambra (d'Europa, en dos sentits, perquè hom és en una antecambra i també s'hi espera molt), eix econòmic per l'autopista, pol urbà (macrocefal). I, encara millor, Catalunya varia segons els punts cardinals, dels quals ja coneixem la relativitat: quan Catalunya és el nord d'Espanya hi ha un «més»; i quan és el sud d'Europa hi ha un «menys». D'aquí prové la troballa, purament ideològica: «capital al sud», on el primer mot procura compensar l'efecte del segon. Amb la secreta esperança d'una simple modificació, que ja no donaria «capital al sud», sinó «capital del Sud». Barcelona, «capital del Nord, al sud».

Les interpretacions geogràfiques de Catalunya ens semblen bastant nombroses per ser examinades; es poden resumir en quatre, que es poden considerar opcions ideològiques:

- la natural: quan Pierre Deffontaines parla de la Mediterrània catalana;
- la funcional: la ciutat i la resta;
- la «macro»: el Principat i els Països Catalans;
- la «micro»: els municipis.

Entre aquestes dues darreres interpretacions, queda per definir una malla intermèdia, el que implica una postura de principi, reconegut administrativament o no, provincial o bé comarcal. I, damunt de tot això, la llengua.

Suprimint tota mena de consideració econòmica, els nivells de territorialitat són tres: una unitat que és re-

gional, un espai de vida que és municipal, i un nivell intermedi, justament problemàtic, comarcal i/o provincial. Però això es torna un debat buit si no es tracta l'autèntic problema: el del primer element de participació considerat, sigui quina sigui la divisió proposada després: Barcelona i la resta.

Suprimir la província? Sí, sens dubte, en la mesura que no constitueix un territori, sinó una malla administrativa considerada pràctica durant molt de temps i recolzada en una jerarquia urbana. Aquest és el paper de la província: mantenir centres regionals, que l'administren; uns centres que, amb un paper administratiu, van tornar-se pols econòmics i centres d'interessos locals. Davant la realitat de la macrocefàlia barcelonina, la qüestió de la supressió de les províncies torna a lloc. Mai no hi ha hagut una «província» de Barcelona, només una juxtaposició, ràpidament cimentada, de comarques (el Maresme, el Vallès, el Baix Llobregat, etc.) davant la «resta» de la província, que sempre s'havia quedat apartada d'un creixement sense precedent.

Conclusió

Sota la ideologia, la realitat? La d'una «Gran Barcelona», cada vegada més gran, davant unes comarques cada vegada més buides. Aquí també el diner fa diner? Els pols de desenvolupament només es desenvolupen ells mateixos, i el remodelatge no fa sinó mantenir les desigualtats regionals. Les capitals de província, que tenen un paper molt secundari comparades amb Barcelona, no poden servir almenys com a antidot?

Quina és la solució? Un territori no es reconeix si no emergeix d'una divisió d'identitat. I aquesta identitat es troba sovint en relació amb un corpus superior, però no sempre: per a la comarca, Catalunya és part d'un tot; per a la regió, es parla d'Europa i Catalunya també s'hi considera part d'un tot.

La gran reserva demostrada davant la ideologia potser representa l'últim (un dels últims) tabú degut a la permanència de l'antiga geografia. Els components d'un sistema socio-espacial no provenen únicament de l'espacial i del social, sinó també de l'ideològic. I de tot això està feta una regió.